

מדד השלום – אוקטובר 2015

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

מטבע הדברים, במרכז סקר מדד השלום עמד החודש הגל המתמשך של פיגועי הטרור והשלכותיו על תחושותיו והתנהגותיו של הציבור בארץ. באופן כללי גילינו ציבור יהודי מתוח אבל לא היסטרי, נחוש אך במקביל מוכן בנקודות מסוימות לדרוס בלחץ האירועים ערכים דמוקרטיים, ושאינו מעריך ביותר את מדיניותו ואת הצהרותיו של ראש הממשלה. במקביל, מצאנו ציבור ערבי מיוחד למדי, בעל רמת הזדהות גבוהה עם העניין הפלסטיני.

הפיגועים והיאוש הפלסטיני. על אף דבריו של ראש אמ"ן, האלוף הרצי הלוי, שהצביע לאחרונה על הקשר בין היאוש הפלסטיני לפיגועים, הציבור היהודי מתקשה להבין את המצב הנוכחי גם מנקודת הראות הפלסטינית. הרוב המכריע (74%) אינו מסכים עם הטענה כי גל הפיגועים הנוכחי הוא תוצאה של היאוש של הפלסטינים מחוסר התקדמות בשיחות לקראת הסכם שלום בין ישראל לרשות הפלסטינית. בקרב הציבור הערבי, השיעור הגבוה יותר, כ-50%, אכן מקשרים בין תחושת אי המוצא הפלסטינית לבין הפנייה לשימוש בפיגועים ככלי במאבק נגד ישראל.

חשש ניכר מפיגועים – רוב מסוים, אבל לא גדול, בציבור היהודי (57%) חוששים מכך שהם עצמם או מישהו מהאנשים החשובים להם ייפגעו בגל הפיגועים הנוכחי. ממצא מעורר מחשבה – בהתחשב בעובדה שמדובר בסכינאות ולא בפיגועים מבוססי מטענים שאינם מבחינים בין עוברים ושבים או נוסעי אוטובוס לפי שיוכם הלאומי – הוא כי בציבור הערבי החשש רב בהרבה: 78% ענו שהם חוששים מפגיעה, מה שמרמז אולי כי החשש הוא ככל הנראה מפגיעות בידי יהודים.

השפעת הפיגועים על חיי היום-יום. רוב הציבור היהודי (64%) מדווחים שלא שינו את הרגלי היומיום שלהם למשל: צמצום השימוש בתחבורה הציבורית או שינוי אופן עריכת הקניות. בהתאמה לממצא הקודם, בציבור הערבי הרוב (53.5%) כן דיווחו על שינוי בהרגליהם היומיומיים.

לינץ' – לחששות אלה של הציבור הערבי יש בסיס, שכן הציבור היהודי מגלה רמה גבוהה ומדאיגה ביותר של תמיכה בפגיעה במפגעים ערבים¹, וכבר נוכחנו לדעת כי במציאות, היכולת להבחין בין מפגע למי שאינו כזה אינה גבוהה ברגעי חרדה ואי בהירות. רוב 53% (!) מהמרואיינים היהודים הסכימו עם הטענה ש"צריך להרוג במקום כל פלסטיני שעשה פיגוע נגד יהודים, גם אם הוא נתפס וברור שאינו מסכן את הסביבה". פילוח של קבוצת המסכימים לפי מחנה פוליטי הראה כי יש שיעור מסוים של תמיכה בכל המחנות, אם כי הוא גבוה בהרבה בקרב מי שהגדירו עצמם ימין מאשר במרכז ובשמאל (ימין 76%, ימין מתון 58.5%, מרכז 37%, שמאל מתון 28%, שמאל 23%).

¹ שאלה זו לא הוצגה בפני המרואיינים הערבים.

דין שווה לפלסטינים ויהודים שבצעו פיגועים רצחניים על רקע לאומני? בציבור היהודי קיימת הסכמה רחבה (80%) שצריך להרוס את בית המשפחה של פלסטיני שרצח יהודים על רקע לאומני. כשבמדובר ביהודי שרצח פלסטינים על רקע לאומני, דפוס התשובות הפוך: הרוב (53%) אינם מסכימים שצריך להרוס את בית משפחתו, 41% גורסים ההיפך. בציבור הערבי יש מידה רבה יותר של עקיבות רעיונית בעניין זה, אם כי יש הטייה מסוימת לטובת הצד הפלסטיני: הרוב אינם מסכימים להריסת בית משפחה של מפגע פלסטיני (77%) אבל יש גם רוב גדול שאינם מסכימים להרס בית משפחה של מפגע יהודי (67%). כנראה שנושא הריסת בית משפחה בציבור הערבי היא מעשה לא קביל בעיני הציבור הערבי, בלי קשר במי ובמה מדובר.

התאמת העונשים שמטיל בית המשפט על מפגעים - ברוח דומה של הקלה עם מפגעים יהודים והחמרה עם מפגעים ערבים, 70% בציבור היהודי סבורים כי העונשים שבית המשפט הישראלי מטיל על פלסטינים שביצעו פיגועים הם יותר מדי קלים. רק 35% הגדירו קלים מדי את העונשים המוטלים על מפגעים יהודים. עם זאת יש לציין כי שיעור זה גבוה יותר משיעורם של מי שחשבו שהעונשים שהוטלו על מפגעים יהודים מתאימים (28%) או כבדים מדי (21%). בציבור הערבי התמונה היא כצפוי הפוכה: הרוב (60%) סבורים כי העונשים שבית המשפט מטיל על מפגעים פלסטינים הם כבדים מדי ואילו 52% סבורים כי העונשים המוטלים על מפגעים יהודים הם קלים מדי.

תפילת יהודים בהר הבית. למעלה ממחצית מן המשיבים היהודים (58%) חושבים שבמצב הדברים כיום, לא צריך לאפשר ליהודים להתפלל על הר הבית. עם זאת, מדיניותו של נתניהו בעניין זה אינה זוכה לתמיכה רבה: לשאלה "האם לדעתך המדיניות של נתניהו בסכסוך עם העולם הערבי בשאלת התפילות על הר הבית היא טובה או גרועה מבחינת ישראל?", 49% השיבו שהיא גרועה מאוד או די גרועה, שעה שמעט יותר משליש (35.5%) היו בדעה שהיא טובה מאוד או די טובה. בציבור הערבי יש הסכמה רחבה (83.5%) שיהודים אינם צריכים להתפלל על הר הבית במצב הדברים כיום. כשני שלישים (65.5%) הגדירו את מדיניותו של נתניהו בעניין כגרועה מאוד או די גרועה.

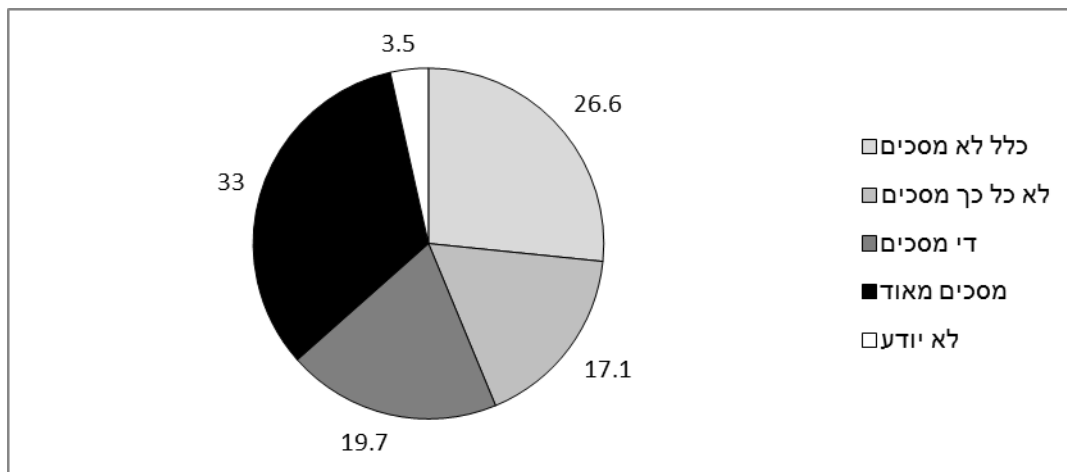
טיפול הרשויות בגל הפיגועים הנוכחי. שאלנו: "איזה ציון מגיע לדעתך לכל אחד מן הגורמים הבאים על האופן שבו הוא מתמודד עם גל הפיגועים הנוכחי?" את הציון הגבוה ביותר קיבל צה"ל: 93% בקרב הציבור היהודי, העניקו לו את הציונים טוב מאוד או די טוב. במקום השני ניצבת המשטרה, לה העניקו ציון טוב מאוד או די טוב 84.5% מהנשאלים היהודים. שלישי במדרג מערכות הביטחון הוא השב"כ שפחות משלושה רבעים (72%) נתנו לו ציון טוב מאוד או די טוב (כחמישית מהיהודים לא ידעו לתת ציון לשב"כ). בתחתית משתרכת ממשלת ישראל עם 39% בלבד מהיהודים שהעניקו לה ציונים טוב מאוד או די טוב על אופן התמודדותה עם גל הפיגועים הנוכחי. לעצמם, כלומר לציבור היהודי, נתנו בדיוק שלושה רבעים מן הנשאלים היהודים את הציונים טוב מאוד או די טוב. רק מיעוט של המרואיינים היהודים (19.5%) נתנו ציון טוב או די טוב להתמודדות הציבור הערבי עם המצב ובתחתית הסולם נמצאים חברי הכנסת הערבים, עם

4% בלבד מן המרואיינים היהודים שנתנו להם ציון טוב מאוד או די טוב. הממצאים המעניינים בנושא זה בציבור הערבי הם הרוב (53%) שנתנו לעצמם ציון טוב מאוד או די טוב על האופן שבו הם מתמודדים עם המצב, והשיעור הנמוך יחסית (38%) שנתנו ציון חיובי לחברי הכנסת הערבים.

נתניהו, המופתי הפלסטיני, והשואה: לשאלה "האם השתכנעת או לא השתכנעת מדבריו של נתניהו כי למופתי הפלסטיני הייתה אחריות משמעותית להשמדת היהודים בשואה?", רוב של 62% מהמרואיינים היהודים השיבו שלא השתכנעו. עם זאת, הרוב הגדול (73%) אינם מסכימים כי הקביעה של נתניהו שהיטלר פתח בהשמדת היהודים רק בהשפעת המופתי הפלסטיני מקטינה בעצם את האחריות של הגרמנים לשואה.

מדד המשא ומתן: 44.7 (מדגם יהודים 42.4)

תרשים החודש: לאחרונה נשמעה הדעה כי צריך להרוג במקום כל פלסטיני שעשה פיגוע נגד יהודים, גם אם הוא נתפס וברור שאינו מסכן את הסביבה. באיזו מידה אתה מסכים או לא מסכים עם דעה זו? (% מדגם יהודים)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 28-29 באוקטובר 2015, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל

המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. <http://www.peaceindex.org>